



POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

Sociální podpora pro rodiny s víceročaty



Obsah:

ÚVOD	3
BULHARSKO	4
DÁNSKO	4
FINSKO	4
FRANCIE	5
CHORVATSKO	5
LOTYŠSKO	5
MAĎARSKO	5
NIZOZEMSKO	5
POLSKO	6
RAKOUSKO	6
SLOVENSKO	6
ŠPANĚLSKO	7
POUŽITÉ ZDROJE	7

Vybraná témata č. 06/2017
Březen 2017
autor: Michal Pohl

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: VYBRANÁ TÉMATA
Název: Sociální podpora pro rodiny s vícerčaty	Typ edice: online, ISSN 2533-414X
Autoři: Pohl, M.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3
Číslo: Vybraná témata č. 06/2017	První vydání edice: leden 2005
Datum: březen 2017	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova:	Zaměření: aktuální témata relevantní pro činnost Parlamentu České republiky
dvojčata; vícerčata; podpora; sociální	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Materiál se zabývá podporou víceračat v právních řádech vybraných zemí EU. Zároveň zohledňuje i případnou explicitní úpravu podpory rodin s dětmi narozenými krátce po sobě.

Obsah

ÚVOD.....	3
BULHARSKO.....	4
DÁNSKO.....	4
FINSKO.....	4
FRANCIE.....	5
CHORVATSKO.....	5
LOTYŠSKO.....	5
MAĎARSKO.....	5
NIZOZEMSKO.....	5
POLSKO.....	6
RAKOUSKO.....	6
SLOVENSKO.....	6
ŠPANĚLSKO.....	7
POUŽITÉ ZDROJE.....	7

Úvod

V České republice neexistuje v rámci systému sociálního zabezpečení zvláštní schéma, které by zvýhodňovalo matky, popř. rodiče, s víceračaty, byť za určitou formu podpory dvojčat lze považovat porodné na druhé dítě podle hlavy VIII zákona č. 117/1995 sb., o státní sociální podpoře. Porodné je však dávkou závislou na příjmu domácnosti a nárok na něj tedy nemají rodiny, jejichž příjem přesahuje zákonem stanovenou hranici. Jako za zvláštní formu podpory lze pouze pojímat pečovatelskou službu ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Ta je však určena pouze rodinám, ve kterých se narodily současně 3 nebo více dětí, a to do 4 let věku těchto dětí. Naopak lze dokonce říci, že vzhledem ke konstrukci peněžitě pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku jsou matky s víceračaty znevýhodněny, a to i přes vysoké náklady, které jsou s vícečetným mateřstvím a rodičovstvím spjaty.

Obdobně jsou znevýhodněni rodiče dětí, které se jim narodily krátce po sobě. Je to zejména kvůli tomu, že rodičovský příspěvek je zákonem pojímán jako dávka, jejímž účelem je nahradit příjem pečujícího rodiče, byť právní doktrína dovozuje, že jeho účelem je zlepšit životní podmínky rodin s dětmi.¹ Schéma podpory matek či rodičů tak nezohledňuje skutečnost, že rodičům se současně narodilo více dětí či se narodily v krátkém časovém odstupu (např. v případě otěhotnění krátce po skončení šestinedělí), přičemž tato skutečnost s sebou nese přirozeně vyšší náklady.

Oproti tomu mnohé členské země EU zvláštní právní úpravu, která vícečetné těhotenství a rodičovství patřičným způsobem zohledňuje. Jak vyplývá z níže uvedeného, může se jednat

¹ Tröster P. a kol. Právo sociálního zabezpečení. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 192.

např. o různé jednorázové příspěvky (porodné na vícčata), příplatky k rodičovským či mateřským dávkám, prodlouženou dobu mateřské, otcovské či rodičovské dovolené, nebo také slevy na autobusovou či vlakovou dopravu. Jak je patrné z právních úprav, jednotlivá zvýhodnění nejsou navázána na tradiční systémy sociálního zabezpečení. Je indiferentní, zda se jedná o systém kontinentální bismarckovský, jihoevropský reziduální, anglosaský či skandinávský.

Možná jako překvapivá se může jevit absence zvláštní úpravy týkající se krátce po sobě narozených dětí. To však neznamená, že by je nutně daný systém nezohledňoval. Zvýhodnění závisí na celé řadě vnitřních parametrů národního sociálního systému – např. na délce čerpání příspěvků, maximální výši příspěvku, počtu zohledňovaných dětí, na adresátu podpory apod. Problematiku lze dobře demonstrovat na české právní úpravě – např. odstraněním parametru maximální výše pobíraného příspěvku v případě krátce po sobě narozených dětí by rodiče mohli vyčerpat výši příspěvku na stávající dítě ještě před narozením druhého dítěte a nebyly by tak znevýhodněni (tím v žádném případě nechceme předjímat či doporučovat úpravu de lege ferenda, pouze demonstrujeme závislost na jednotlivých parametrech).

Bulharsko

Bulharská právní úprava zaručuje porodné (jeho výše závisí na pořadí dítěte, nejvyšší částka je na druhé dítě). V případě porodu dvojčat má matka nárok na porodné za každé narozené dítě ve výši odpovídající porodnému na druhé dítě.

Bulharská úprava také zaručuje zvláštní jednorázový příspěvek na výchovu dvojčat (614 EUR na jedno dítě).

Další dávkou, která zohledňuje vícčata, je měsíční rodičovský příspěvek, který rodiny pobírají do ukončení středoškolské docházky dětí. Tento příspěvek je vyšší, pokud mají rodiče vícčata (38 euro měsíčně na dítě v případě vícčat).

Matka vícčat má do jejich dospělosti rovněž nárok jedenkrát ročně na příspěvek, který kryje cenu jakékoliv autobusové a vlakové dopravy v zemi, pokud má tři a více dětí.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Dánsko

Podle dánské právní úpravy mají rodiče vícčat nárok na příplatek ve výši 301 EUR na jedno dítě za čtvrt roku do sedmých narozenin dítěte. Tento nárok mají rovněž rodiče, kteří adoptují vícčata.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Finsko

Podle finské právní úpravy mají rodiče vícčat nárok na delší rodičovskou dovolenou – 60 dní za každé další narozené dítě. Běžná délka rodičovské dovolené je 158 dní. Matky mají také nárok na tzv. mateřský grant (140 EUR) na dítě; tento grant se zvyšuje v případě vícčat – jeho výše se násobí počtem současně narozených dětí. Místo grantu může matka zvolit tzv. těhotenský balíček, který obsahuje věci potřebné pro nastávající matky.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Francie

Podle francouzské právní úpravy má rodič (matka/otec) v případě porodu dvojčat nárok na mateřskou dovolenou v délce trvání 34 týdnů (z nichž dvanáct před slehnutím). V případě vícčet je délka trvání mateřské dovolené 46 týdnů (z nichž 24 před slehnutím). Standardní doba mateřské dovolené je 16 týdnů (z toho 6 týdnů před slehnutím). Otec má v případě narození vícčet nárok na 18 dní otcovské dovolené, oproti standardním 11 dnům, v rámci 4 měsíců po porodu.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Chorvatsko

Podle chorvatské právní úpravy má rodič nárok na rodičovskou dovolenou v délce trvání 30 měsíců v případě vícčet do 8 let věku dětí (oproti standardní rodičovské dovolené v délce trvání 8 měsíců). Výše příspěvku na rodičovské dovolené se odvíjí od předchozí mzdy, přičemž od 6 měsíce klesá na polovinu této částky. Rodiče s vícčaty mají nárok na dodatečnou dávku ve výši 221 EUR měsíčně po dobu 24 měsíců.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Lotyšsko

Podle lotyšské právní úpravy mají matky vícčet nárok na mateřskou dovolenou, jež je delší o 14 dní než standardní mateřská dovolená, která je 112 kalendářních dní.

Rodiče, kteří mají dvojčata či vícčata, která se narodila v rámci jednoho slehnutí, mají rovněž nárok na příplatek k rodičovskému příspěvku či přídavku na děti. Tento příplatek je ve výši 171 EUR měsíčně za každé další dítě mladší 1,5 roku a dále ve výši 42,69 EUR měsíčně za každé další dítě ve věku 1,5 až 2 roky.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Maďarsko

Podle maďarské právní úpravy má v případě narození dvojčat otec dítěte nárok na otcovskou dovolenou v délce trvání 7 dní oproti standardním 5 pracovním dnům. Rodiny s vícčaty jsou také zvýhodněny v rámci rodičovského příspěvku a rodičovské dávky. Příspěvek se standardně vyplácí do dosažení věku tří let dítěte. V případě dvojčat (vícčet) je rodičovský příspěvek vyplácen do té doby, než dítě začne plnit povinnou školní docházku a jeho výše se násobí počtem vícčet. V případě rodičovské dávky se doba vyplácení prodlužuje o jeden rok (oproti standardním dvěma rokům) má-li rodina vícčata.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Nizozemsko

Podle nizozemské právní úpravy má matka v případě, že očekává vícčata, nárok na delší mateřskou dovolenou před očekávaným datem slehnutí (8-10 týdnů oproti standardním 4 týdnům).

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčata.

Polsko

Podle polské právní úpravy má matka nárok na mateřskou dovolenou v závislosti na počtu dětí, které porodila (nebo byly současně adoptovány):

20 týdnů, pokud se narodilo jedno dítě,

31 týdnů v případě porodu dvojčat,

33 týdnů v případě porodu trojčat,

35 týdnů v případě porodu čtyřčat,

37 týdnů v případě porodu paterčat.

Rodiče mají nárok na rodičovskou dovolenou v délce trvání 32 týdnů v případě, že se narodí jedno dítě. V případě porodu vícero dětí mají nárok na rodičovskou dovolenou v délce trvání 34 týdnů.

Rodiče mají nárok na rodičovský příspěvek. Doba pobírání tohoto příspěvku činí (počínaje dobou po slehnutí):

52 týdnů v případě porodu jednoho dítěte,

65 týdnů v případě porodu dvojčat,

67 týdnů v případě porodu trojčat,

69 týdnů v případě porodu čtyřčat,

71 týdnů v případě porodu paterčat.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícero dětí.

Rakousko

V případě porodu vícero dětí má matka nárok na 12 týdnů mateřské dovolené před a po slehnutí (oproti běžným 8 týdnům mateřské dovolené).

Rodičovský příspěvek, který je možno čerpat pěti různými způsoby v závislosti na délce a výši příspěvku, se vyplácí pouze na nejmladší dítě. V případě porodu vícero dětí je vyplácen dodatečný příspěvek ve výši poloviny rodičovského příspěvku na každé, v rámci jednoho porodu narozené dítě.

Rakouské právo sociálního zabezpečení neobsahuje zvláštní podporu dětí narozených krátce po sobě.

Slovensko

Podle slovenské právní úpravy má rodič dvojčat či vícero dětí, o které pečuje, nárok na příspěvek při narození dítěte (za každé narozené dítě). Tento příspěvek je o 75,69 EUR vyšší než příspěvek na jediné narozené dítě, jehož výše je 829 EUR.

Dalším zvýhodněním rodičů vícero dětí je zvýšená suma rodičovského příspěvku. Rodič jednoho dítěte má nárok na 203 EUR, rodiče dvojčat 254 EUR a rodiče trojčat 304 EUR.

Další dávkou pro rodiče vícero dětí je příspěvek rodičům několika současně narozených dětí. Na tento příspěvek mají nárok rodiče, kterým se narodili trojčata či vícero dětí, nebo rodiče, kterým se v průběhu dvou let opakovaně narodili dvojčata. Výše dávky je 110 EUR a vyplácí se jednou ročně. Matky dvojčat a vícero dětí mají také nárok na delší mateřskou dovolenou. Ta je v případě matek vícero dětí 43 týdnů. Standardní doba mateřské dovolené je 34 týdnů.

Jak je patrné ze shora uvedeného, slovenská úprava obsahuje zvláštní podporu dětí narozených krátce po sobě v případě, že se jedná o dvojčata.

Španělsko

Podle španělské právní úpravy má matka dětí v případě vícečetného porodu nárok na delší mateřskou dovolenou. Standardní délka je 16 týdnů, přičemž v případě vícčetat se tato doba prodlužuje o dva týdny za každé další dítě následující po prvním. Narození vícčetat rovněž ovlivňuje délku trvání otcovské dovolené. Ta trvá dva týdny počínaje 1. lednem 2017. V případě vícčetat se prodlužuje o dva dny za každé další dítě následující po prvním. Obdobná úprava platí také při adopci vícčetat.

Rodiče vícčetat mají rovněž nárok na zvláštní příspěvek při narození vícčetat. Ten je v případě dvou dětí 2620 EUR, v případě tří dětí 5241 EUR a v případě čtyř a více dětí 7862 EUR.

Právní úprava nestanoví stejný režim pro krátce po sobě narozené sourozence jako pro vícčetata.

Použité zdroje

Studie byla zpracována na základě údajů z detailní komparativní databáze informací o sociální ochraně v EU MISSOC (dostupné z (www): <http://www.missoc.org/MISSOC/index.htm>).

Dále by rovněž použity údaje z databáze národních systémů sociálního zabezpečení EU (dostupné z (www): <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en>).